

УДК 339.5.057.7:631.1(477.73)

А. А. Кривецька,
магістрант, Миколаївський національний аграрний університет
В. В. Єфименко,
магістрант, Миколаївський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНИЙ РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті аналізується сучасний стан та шляхи покращення зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу Миколаївської області, досліджені проблеми та запропоновані основні напрямки підвищення ефективності зовнішньоторгівельних операцій.

The modern state and ways of improvement of foreign economic activity of enterprises of agroindustrial complex of the Mykolaiv area, investigational problems and offered basic directions of increase of efficiency of foreign-trade operations are analysed in the article.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експортний потенціал, імпорт, конкурентні переваги, підвищення конкурентоспроможності.

Key words: foreign economic activity, export potential, import, competitive edges, increases of competitiveness.

ВСТУП

В умовах обмеженості фінансових та природних ресурсів аграрних підприємств, недостатньої державної підтримки, зниження купівельного попиту на аграрну продукцію на внутрішньому ринку одним із шляхів подолання такої ситуації може стати розвиток зовнішньоекономічної діяльності, що дозволяє при мінімальних додаткових витратах збільшити рентабельність і прибутковість виробництва. Основною метою розвитку такої зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі є перенесення зарубіжного досвіду інтенсивного та високоефективного ведення товарного виробництва, перехід на виготовлення продукції за світовими стандартами якості для повного забезпечення попиту на продовольство населення та виходу на міжнародний ринок.

Перед суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності аграрного сектору постають проблеми аналізу динаміки, кон'юнктури міжна-

родних і внутрішніх ринків і на цій основі розробка механізмів адаптації, які б сприяли достатній гнучкості в поведінці суб'єктів господарювання та оперативності у прийнятті ними відповідних рішень. Саме тому питання оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору, визначення обсягів експорту та імпорту певних видів продукції є досить актуальними.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЩОДО ВИЗНАЧЕНОЇ ПРОБЛЕМИ

Дослідження проблем удосконалення зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств, шляхів та методів їх розв'язання знайшли відображення в наукових працях відомих учених-економістів В.Г. Андрійчука, Т.Ю. Богомолової, В.І. Бойка, В.І. Губенка, А.В. Ключник, О.Д. Гудзинського, А.М. Кандиби, Ю.П. Макогона, О.М. Онищенко, А.П. Румянцева, В.І. Топіхи, О.І. Яковлева та ін.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Дослідження перспектив розвитку діяльності аграрних підприємств на зовнішніх ринках є досить актуальними, саме тому метою даної статті є аналіз сучасного стану аграрного сектору та розробка рекомендації щодо шляхів підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств на регіональному рівні.

РЕЗУЛЬТАТИ

Зовнішньоекономічна діяльність є одним із важливих чинників стабільного розвитку національного господарства країн світу. Вона є суттєвим джерелом валютних надходжень до державного бюджету. У сучасних умовах, тільки використовуючи переваги сукупного міжнародного науково-технічного потенціалу, міжнародного поділу праці, Україна може вирішувати господарські завдання, що забезпечують економічне зростання та піднесення добробуту населення.

Зовнішньоекономічна діяльність аграрних підприємств є формою господарської діяльності, яка пов'язана з технологією виробництва сільськогосподарської продукції та науково-технічною діяльністю, а також із системою міжнародного маркетингу здійснення експортних та імпорتنних операцій з цією продукцією. Значення зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств полягає в можливості одержувати валютну виручку від експорту, підвищувати технічний рівень виробництва (за рахунок імпорту, більш ефективної техніки та технологій), виробляти конкурентоспроможну продукцію [2].

Розвиток економіки України в цілому та Миколаївської області зокрема визначається розвитком реального сектору економіки, де виробляється продукція та послуги, які можуть бути реалізовані на світовому ринку, а також створюються умови для купівлі-продажу капіталу залежно від необхідності в ньому [1].

За наявністю потужного природно-ресурсного потенціалу та значних земельних ресурсів Миколаївщина традиційно вважається одним із регіонів інтенсивного землеробства в Україні. За розмірами посівних площ область входить у першу десятку регіонів країни. Миколаївщина має значні можливості для розвитку аграрного сектору, перетворення його у високоефективний, експортноспроможний сектор економіки, який здатний забезпечити продовольчу безпеку. Природно-кліматичні умови та родючі землі сприяють подальшому його розвитку, одержанню високих урожаїв

усіх сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу.

Експортний потенціал аграрної продукції складають: живі тварини, продукти тваринного походження; продукти рослинного походження; жири та олії тваринного або рослинного походження; готові харчові продукти. Переважну більшість експорту аграрної продукції традиційно визначила продукція рослинництва. У 2011 р. на неї припало 95,6% поставок (у 2010 р. — 99,6%). При цьому обсяг поставок скоротився порівняно з 2010 р. на 27,4% і склав 515,1 млн дол США.

Зернові культури експортувалися до 30-ти країн світу проти 44-х у 2010 р. і практично всі надійшли до країн далекого зарубіжжя. Зокрема до країн Африки та Азії вивезено зернових на 195,4 млн дол. США та 107,1 млн дол США (або 59,1% та 32,4% відповідно), в європейські країни — на 28,2 млн дол. США (8,5%). Найбільшими споживачами зернової продукції стали Єгипет (47,6% річного експорту зернових), Саудівська Аравія (9,2%), Сирійська Арабська Республіка (9%), Туніс (7,2%), Іспанія (7,1%), Туреччина (4,2%) та Ісламська Республіка Іран (4,1%).

Продукція тваринництва займала незначну частку в експортних поставках сільгосппродукції. У 2011 р. на неї припало 4,4% проти 0,4% у попередньому році, а обсяг поставок склав 23,9 млн дол. США проти 2,5 млн дол. США.

Деякі види агропродукції на Миколаївщині завозяться з-за кордону, проте обсяги її імпорту незначні. Так, протягом 2005—2011 рр. питома вага даної продукції у загальнообласному імпорті товарів складала від 0,9% до 5,3%, а найбільші поставки спостерігались у 2008 р. на суму 48,1 млн дол. США, що у 9,4 раза перевищило поставки попереднього року.

У 2011 р. підприємствами області імпортовано агропродукції на 14,1 млн дол. США, це на 38,1% менше, ніж у 2010 р., при цьому її частка в імпорті області скоротилася з 2,6% до 1,3%

Основу імпорту аграрної продукції визначила продукція тваринництва, на яку у 2011 р. припало 70,8%, а обсяги поставок знизилися на 45,1% (з 18,1 млн дол. США до 10 млн дол. США). У структурі імпорту тваринницької продукції 90,2% припало на м'ясо та їстівні субпродукти з Бразилії, США та Канади, 9,8% — на інші продукти тваринного походження з Бразилії, Нідерландів та Узбекистану. На відміну від попереднього року, зовсім не імпортувалися молочні продукти.

Продукція рослинництва в імпорті минулого року склала 29,2%. При цьому обсяг поставок зменшився з 4,6 млн дол. США до 4,1 млн дол. США, в основному за рахунок скорочення поставок овочів [4].

Конкурентні переваги українського аграрного сектору економіки в основному визначаються природними і історично сформованими умовами, з яких можна виділити такі: вигідне гео економічне розташування країни і, зокрема, Миколаївської області; численні трудові ресурси з достатньою професійною підготовкою в аграрному виробництві; наявність унікальних розробок у рослинництві та тваринництві; різноманітні та значні запаси природних ресурсів; потужний родючий земельний ресурс.

Важливим напрямком підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на зовнішньому ринку є пошук резервів ресурсозбереження, об'єктивні стратегічні маневри і їх ефективна реалізація. Основними напрямками ресурсозбереження аграрних підприємств є: формування ресурсів (наявність, склад, обсяг потреби конкретного ресурсу, терміни постачань та ін.); використання ресурсів у виробництві (норми витрат, норми обслуговування, рівень кваліфікації кадрів, фінансові нормативи, рівень втрат та ін.); відновлення ресурсів (біотехнології, безвідходне виробництво, інноваційні технології відтворення тварин і земельних угідь та ін.); утилізація і списання ресурсів (дотримання умови мінімізації). Головні зусилля потрібно прикладати у сільськогосподарському виробництві на здійснення достовірних розрахунків рівня витрат, пошук резервів ресурсозбереження, об'єктивні стратегічні маневри і їх ефективну реалізацію.

Одним із вагомих інструментів зовнішньоекономічного зростання є інновації. Інноваційний шлях розвитку є визначальною складовою економічного зростання аграрних підприємств Миколаївської області. Основна причина неспроможності більшості аграрних підприємств виробляти високоякісну й конкурентоспроможну продукцію полягає як у застарілих технічних засобах, високих цінах на матеріальні ресурси, диспаритеті цін на промислову та сільськогосподарську продукцію, недосконалість кредитно-фінансовій і податковій системах, так і в тому, що більшість сільськогосподарських підприємств не мають необхідних коштів для простого і розширеного відтворення, впровадження інновацій. У роботі розроблено алгоритм впровадження інновацій в діяльність аграрних підприємств Миколаївської області.

ВИСНОВКИ

Ключовою проблемою удосконалення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних суб'єктів агропромислового комплексу є низька конкурентоспроможність їхньої продукції на зовнішньому ринку. Про це свідчать низька ефективність даної галузі порівняно з іншими країнами, невідповідність структури українського експорту попиту країн на сільськогосподарську продукцію, невелика частка підприємств, сертифікованих за міжнародними стандартами тощо.

Головними шляхами збільшення обсягів та підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності у Миколаївській області мають стати залучення іноземних інвесторів та інвестицій, сприяння технічному і технологічному переоснащенню потужностей для виробництва експортної продукції, закріплення на традиційних та освоєння нових ринків збуту, активізація міжрегіонального співробітництва [3].

Миколаївська область має значний потенціал розвитку аграрного сектору, перетворення його у високоефективний, експортноспроможний сектор економіки, здатний забезпечити продовольчу безпеку. Експортний потенціал аграрної продукції області складають продукти рослинного походження. Для реалізації експортного потенціалу аграрних підприємств регіону необхідно: сприяти залученню іноземних інвесторів; сприяти технічному і технологічному переоснащенню потужностей для виробництва експортної продукції; закріпитися на традиційних та освоєвати нові ринки збуту; активізувати міжрегіональне співробітництво; впровадити в практику найбільш ефективні форми співпраці із зарубіжними країнами.

Література:

1. Назарова Л.В. Тенденції розвитку міжнародних торговельних відносин.
2. Огієнко А. В. Ефективний розвиток зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Огієнко А.В.; Міжнар. ун-т бізнесу і права. — Херсон, 2010.
3. Гурченков О.П., Крюковська О.С. Напрямки прискорення адаптації агропромислового комплексу Миколаївської області до вимог СОТ / О.П. Гурченков, О.С. Крюковська / Зб. наук. праць НУК. — Миколаїв: НУК, 2008. 3 420 162
4. Стан сільського господарства області в 2011 році: Статистичний збірник. — Миколаїв: Головне управління статистики у Миколаївській області, 2011.

Стаття надійшла до редакції 30.10.2012 р.